

Tale fra utenriksminister Ine Eriksen Søreide om Norge i verden

Kjære landsmøte,

Jeg skulle så inderlig ønske at vi var samlet på Gardermoen nå! Men det har pandemien satt en effektiv stopper for. Og jeg sier ikke det bare fordi jeg savner å være på en flyplass, altså... Å være utenriksminister som plutselig ikke kunne reise har vært ganske rart. Til gjengjeld kommer jeg meg fra Senja til Mogadishu på samme dag, så jeg er veldig effektiv.

Det er ikke først og fremst min digitale hopping mellom kontinenter, men pandemien, som viser hvor tett vi er koblet sammen i verden. I løpet av kort tid befant vi oss alle plutselig i samme krise. Både som forsvarsminister og nå som utenriksminister har jeg mange ganger sagt at det nye trusselbildet gjør at geografisk avstand ikke lenger er det samme som trygghet. Det er i ekstrem grad sant for den trusselen pandemien utgjør. Virus, økonomisk nedtur, mutasjoner, sykdom og proteksjonisme sprer seg i stor fart til alle verdenshjørner. Samtidig blir det helt tydelig at kriser som denne er for store til at ett enkelt land kan løse dem alene. Internasjonalt samarbeid er helt avgjørende: for utvikling og anskaffelse av vaksiner, for økonomisk opphenting, og for å hjelpe nordmenn hjem når flyene slutter å gå.

Kjære venner,

Vi ser de helsemessige, sosiale og økonomiske konsekvensene av pandemien. Men i tillegg har pandemien fungert som et forstørrelsesglass på de utfordringene som var der allerede før koronaen spredte seg over hele verden. Mange land, inkludert i våre nærområder, bruker pandemien som en anledning til å undergrave demokratiet og rettsstaten. Flere land beveger seg i autoritær retning, også på vårt eget kontinent.

For Høyre er demokrati og menneskerettigheter helt grunnleggende verdier. Derfor er det viktig for oss å stå opp for disse verdiene når utviklingen går i feil retning. Da flere kommuner i Polen erklærte seg som såkalte «LHBTI-frie soner», stoppet vi utbetalinger av EØS-midler til de kommunene. Og vi har satt som vilkår for å utbetale en eneste krone EØS-midler til Ungarn at pengene til sivilt samfunn i Ungarn skal forvaltes uavhengig av myndighetene. I tillegg har Høyre i regjering lagt fram og fått vedtatt en helt ny sanksjonslov som gjør det enklere å reagere på menneskerettighetsbrudd. Den gjør at vi raskt og effektivt kan gjennomføre EUs restriktive tiltak mot enkeltpersoner overalt i verden som er ansvarlige for overgrep. Og når vi gjør dette sammen med andre land får sanksjonene faktisk effekt.

Også ytringsfriheten er under økende press. Flere land har brukt pandemien til å slå hardt ned på opposisjon og motstand. Opposisjonspolitikere fengsles og stilnes, og pressefriheten strammes kraftig inn. Det er veldig alvorlig. Før sommeren kommer vi til å legge fram en ny internasjonal ytringsfrihetsstrategi. Der vi vil vise hvordan vi vil fortette innsatsen for å forsvare ytringsfriheten rundt i verden.

I Høyre er det et stort engasjement for å hjelpe mennesker i nød. Og gjennom det samme forstørrelsesglasset krisen har gitt oss, ser vi at en allerede alvorlig humanitær situasjon har blitt dramatisk mye verre under pandemien. Aldri før har flere mennesker hatt større behov for humanitær hjelp. Kvinner og jenter rammes ekstra hardt. Stengte grenser og politisk motvilje har gjort det enda vanskeligere å få nødhjelpen fram til de som trenger det. Og selv om vi fortsatt står i en krise her hjemme, er det ikke et alternativ å ikke hjelpe andre. Fordi behovene er rekordstore, gir vi også rekordstor humanitær bistand. I år

gir regjeringen 6,3 milliarder kroner for å beskytte sivile, sørge for mat, vann og medisiner, og hjelpe mennesker på flukt i og mellom land som er rammet av kriser og konflikt.

Kjære Høyre-kolleger,

Det er ikke bare humanitære kriser som truer internasjonal stabilitet. Sikkerhetspolitiske kriser truer også. Den sikkerhetspolitiske situasjonen er i dag mer uforutsigbar og trusselbildet er mer sammensatt. Det er et krevende landskap å manøvrere i, men også her har regjeringen tatt internasjonalt ansvar og lederskap. For snart fem måneder siden gikk vi inn i FNs Sikkerhetsråd, for første gang på tjue år. Der leder vi arbeidet med blant annet Afghanistan og den humanitære situasjonen i Syria, arbeidsgruppa for barn i væpnet konflikt og sanksjonskomiteen for ISIL og al-Qaida. Vi har også brukt mye tid på de dramatiske situasjonene i Myanmar og Tigray – og nå: Midtøsten. Sikkerhetsrådet er hardt arbeid og mange dilemmaer, men det er riktig og nødvendig at små land som Norge med jevne mellomrom tar det ansvaret det er å sitte rundt bordet i det eneste organet i verden med ansvar og maktmidler til å håndtere internasjonal fred og sikkerhet.

Det er langt flere sikkerhets- og forsvarspolitiske skyer på den internasjonale himmelen i dag enn det var da regjeringen tiltrådte i 2013. Men vi har vist at vi er i stand til å styrke forsvarsevnen og beredskapen i takt med væromslaget. I løpet av åtte år har vi økt forsvarsbudsjettet med cirka 22 milliarder kroner – det er en reell økning på 30 %. Men: Vi er ikke i mål med styrkingen av forsvarsevnen. Før vi la frem langtidspanen i 2016 snakket jeg mye om at det viktigste er hva vi bruker penger på og hvilken operativ evne det gir, at det forsvaret vi vedtar må være finansiert og at nye trusler krever endret innretning av Forsvaret og tettere samarbeid med allierte. Det er like riktig i dag.

Men: Der er ikke Senterpartiet. De vil bruke alle pengene som vi bruker på å modernisere og styrke Forsvaret, til å stoppe utbygging av en flyplass til kampfly og overvåkningsfly midtveis – og flytte tilbake dit den var. Samtidig vil de svekke norsk sikkerhet gjennom å ta oss ut av det stadig viktigere samarbeidet med allierte som vokser frem i EU. Det hjelper ikke med noen ekstra stridsvogner om man ikke har venner og allierte.

Og der er ikke SV og Rødt. De vil gå enda lengre! De vil rett og slett trekke Norge ut av NATO - bærebjelken i norsk sikkerhetspolitikk siden vi var med på å grunnlegge alliansen i 1949.

Disse tre er Arbeiderpartiets nærmeste venner på venstresiden.

(Europa)

Kjære landsmøte,

For oss Høyre-folk ligger tilknytningen til Europa som en godt innebygd del i sjela. Europa er nabolaget vårt, vennene våre og våre allierte. Og vi Høyre-folk elsker å snakke om EØS-avtalen! At det er vår viktigste internasjonale avtale. At den gir oss tilgang til vårt viktigste eksportmarked. Og at den gir oss frihet til å studere, bo og jobbe der vi vil. I synet på Europa og europeisk samarbeid møter vi vår rake motsetning i Senterpartiet.

Etter Brexit har Trygve Slagsvold Vedum og partifellene hans ofte omtalt avtalen mellom Storbritannia og EU som en slags idealavtale, og de var raskt ute og hyllet den da den ble inngått på julaften i fjor. Storbritannia hadde fått en «avtale som gir dem mer frihet og mer selvstendighet», sa Senterpartiet. Dette viste at vi må revurdere EØS-avtalen, sa de. For ifølge Senterpartiet er det bare å «forhandle fram en

bedre avtale». Men det er ikke sånn det fungerer. Hvis vi skal reforhandle EØS-avtalen, må vi først gå ut av den. Enten forstår ikke Vedum de konsekvensene det ville hatt, ellers velger han som han ofte gjør – å være mest opptatt av innpakning, i stedet for innhold. Vi kan jo hjelpe han litt med noen enkle fakta:

Fra Troms og Finnmark går over 80 prosent av eksporten til EØS-land.

Fra Rogaland: over 78 prosent.

Og la oss ta en titt på Vedums eget hjemfylke, Innlandet. Eksportbedriftene i Innlandet sysselsetter rundt 19 000 arbeidstakere og eksporterer for vel 27 milliarder kroner i året. Over 70 prosent av eksporten går til andre EØS-land.

Mapei, et italiensk-eid konsern som leverer produkter til bygg- og anleggsbransjen og, har hovedkontor på Sagstua i Nord-Odal. Nord-Odal har omtrent 1100 innbyggere. Mapei sysselsetter 240 ansatte. Uten EØS-avtalen ville sannsynligvis arbeidsplassene blitt lagt til Sverige i stedet.

Ved å velge bort EØS-avtalen, velger Senterpartiet bort muligheter for lokale bedrifter.

I 2015 fikk Hamar-bedriften Elop 12 millioner kroner gjennom EU-programmet Horisont 2020 for å videreutvikle en ny teknologi for testing av betongkvalitet. I fjor ble selskapet børsnotert.

I oktober 2020 fikk Sykehuset Innlandet 70 millioner kroner gjennom EU til utviklingen av et prosjekt som gjør at flere eldre kan få bo hjemme.

Og hvert år kommer internasjonale studenter til NTNU på Gjøvik for å studere, mens Gjøvik-studentene kan reise ut i Europa og studere, gjennom Erasmus.

Alt dette er mulig fordi vi er så tett knyttet til EU som vi er gjennom EØS-avtalen. Og fordi vi aktivt søker et nært samarbeid med EU og vil delta i EUs programmer. Vi samarbeider med EU fordi vi vil, ikke fordi vi må. Vi samarbeider med EU fordi det tar best vare på norske interesser. Det skaper arbeidsplasser i distriktene – langs kysten og i innlandet. Det gjør at norsk kunnskap og teknologi finner veien ut i Europa. Det gjør at nordmenn kan reise ut for å lære, og komme tilbake for å bruke den kunnskapen. Det gjør at flere norske ideer får muligheten til å realiseres. Det gjør også at vi står sterkere når vi sammen jobber for frihet og trygghet i våre nærområder.

Alt dette er det Vedum vil si nei til. Til å være et parti som er opptatt av at alt skal være nært folk, er det rart at Senterpartiet vil skrote en avtale som påvirker hverdagen til folk så direkte. Som gir så mange mennesker jobb i hans eget fylke. Som skaper så mange muligheter i Innlandet. Og det han vil bytte til er en slags norsk versjon av Brexit-avtalen, som gjør handel, eksport, jobb og studier mye vanskeligere – og som attpåtil gir kvotefri adgang for europeiske landbruksvarer. Det ville gjort at vi ikke kunne beskyttet landbruket vårt.

Kjære landsmøte,

Pandemien har virkelig satt verden på prøve. Men svaret er ikke å lukke oss inne og være oss selv nok. Svaret er i stedet mer samarbeid over landegrensene. Hele kjernen i forpliktende internasjonalt samarbeid er nettopp å forplikte oss ut over våre egeninteresser, fordi vi får til så mye mer sammen enn det vi gjør på egenhånd. Det er det som tar vare på norske interesser: på sikkerheten, økonomien og velferden vår. Det er i god Høyre-ånd.